

האגודה לזכויות האזרח בישראל

18.4.2002

למעלה מ-1,000 בני אדם מוחזקים במחנה עופר בתנאים תת-אנושיים

העצורים, שמרביתם חפים מפשע, סובלים מאליומות פיזית ומהשפלות, מורעבים, ונמנע מהם טיפול רפואי. 7 ארגוני זכויות אדם עתרו ב-18.4.02 לבג"ץ בדרישה לאפשר תנאים הולמים ואנושיים לעצורים.

ארגוני זכויות האדם המוקד להגנת הפרט, עדאלה, האגודה לזכויות האזרח, בצלם, קאנון, אל חאק וא-דמיר, עתרו לבג"ץ נגד מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, האלוף יצחק איתן, בדרישה לאפשר תנאי החזקה מינימליים, אנושיים, הולמים ומכובדים לעצורים הפלסטינים תושבי הגדה המערבית בטרם העברתם למחנה עופר שליד ביתוניא, ובעת החזקתם וכליאתם במחנה. עוד מבקשים ארגוני זכויות האדם מבג"ץ להורות לצה"ל לאפשר כניסתם של נציגי ארגוני זכויות האדם למחנה עופר, כדי לעמוד על תנאי הכליאה בו. לנוכח חומרת התנאים בהם מוחזקים העצורים במחנה עופר ביקשו עורכי הדין, יוסי וולפסון וטארק איבראהים מהמוקד להגנת הפרט, וג'מיל דקואר מעדאלה, לקבוע דיון דחוף בעתירה.

העתירה מתבססת על מידע שהגיע לידי ארגוני זכויות האדם העותרים, ממנו עולה תמונה קשה ביותר של תנאי ההחזקה בשלב שלפני העברת העצורים למחנה עופר, וכן לגבי תנאי הכליאה בעת השהייה במחנה. נגד מרבית העצורים אין כל חשד ספציפי והם אינם מעורבים בפעילות עוינת. המידע הגיע מעצורים ששחררו לאחרונה ממחנה עופר, והם מעידים כי בשלבי המיון והחקירה הראשוניים, בטרם הועברו למחנה עופר, חוו העצורים אלימות פיזית קשה, אזיקת הידיים עד כדי חסימת הדם, קשירת העיניים ושיבה בתנוחת כריעה כשהראש מוטה מטה במשך שעות ארוכות ולעיתים אף ימים מתחת לכיפת השמיים. כך המתונו העצורים לחקירה או למיון, ללא מים וללא מזון, לא הורשו לעשות את צרכיהם והיו נתונים לגחמותיהם של החיילים שהכו, השפילו וקיללו אותם. עוד צויין, כי הצבא נוטל מהעצורים את חפציהם האישיים, כגון תעודת הזהות, טלפון סלולרי וכסף במזומן, ולא עורך כל רישום לגבי החפצים שנלקחו. חפצים אלה, כולל תעודות הזהות, אינם מוחזרים במקרים רבים לבעליהם.

בהגיעם למחנה עופר, מוחזקים העצורים בתנאי צפיפות קשים באוהלים ובסככות שאינם מגינים מפני פגעי מזג האוויר. העצורים נאלצים לישון על הקרקע או על קרשי עץ, לא מסופקים לעצורים מזרונים ושמיות בכמות ובאיכות סבירים, המזון המסופק הינו מועט ובאיכות ירודה ביותר. זאת ועוד, תנאי ההיגיינה אף הם גרועים: חדרי שירותים מעטים, העדר נייר טואלט, מקלחות ללא מים חמים, מחסור בסבון ואי אספקת בגדים תחתונים לעצורים. עצורים הנזקקים לטיפול רפואי מקבלים כדור משכך כאבים. העצורים תיארו תחושות קשות ביותר של רעב, קור ופגיעה אנושה בכבודם כבני אדם.

אף שחרורם של העצורים, כך מתארים עוה"ד וולפסון, איבראהים ודקואר בעתירה, מתבצע במקום המרוחק מאד ממקום מגוריהם, וזאת על-אף הגבלות התנועה בימים אלה בשטחים. כמו כן, העובדה שרבים מהעצורים המשוחררים אינם מקבלים חזרה לידיהם את תעודת הזהות שלהם, מגבילה עוד פי כמה וכמה את יכולת התנועה שלהם, באזורים הנתונים תחת עוצר, מצור וסגר.

ארגוני זכויות האדם טוענים בעתירה, שהתנאים בהם מוחזקים הכלואים במחנה עופר אינם מגיעים אפילו לאותה רמה מינימלית, שמתחתיה נשלל מהעצור צלם האדם. הארגונים מוסיפים, כי במצב זה לא רק מעצור נשלל צלם האדם, אלא אף הכולא מאבד אותו. הקריטריונים המינימליים הללו, כפי שאמר השופט המנוח חיים כהן: "חייבים להיקבע לפי צרכיו המינימליים של אדם מן הישוב", והתנאים הניתנים במחנה עופר, אינם עולים בקנה אחד עם הצרכים המינימליים שהם מנת חלקו של אדם בן תרבות.

עוד מציינים עורכי הדין בעתירה, כי זכויותיו של העצור או האסיר לתנאי כליאה מינימליים ואנושיים הן חלק מזכויות היסוד ומהחרויות הנתונות לכל אזרח ותושב, ומעוגנות בחוק היסוד: כבוד האדם

וחירותו. לכן, עצם המעצר או המאסר אינו "משעה" או "שולל" זכויות אלה מהעצור או האסיר, והוא זכאי לממשן, ומנגד, מוסיפים עורכי הדין, חובה על צה"ל לאפשר לו לממשן.

עורכי הדין וולפסון, איבראיהם ודקואר מוסיפים, כי עצורים רבים הם חפים מפשע לחלוטין ונעצרו תוך כדי מעצר המוני שביצע צה"ל בזירת הלחימה. לכן, כלפיהם מתחייבת זehירות גדולה אף יותר בשמירה על תנאי כליאה מינימליים. גם כלפי שאר העצורים, כך מצויין בעתירה, מפירה ישראל את הכללים הקבועים לעניין זכויות עצורים ותנאי כליאתם באמנת ג'נבה הרביעית, עליה חתומה מדינת ישראל.

ארגוני זכויות האדם מדגישים בעתירה, כי אחד היסודות החשובים ביותר להבטחת זכויות האדם הוא קיומם של ארגוני זכויות אדם פעילים, יעילים ואפקטיביים. לכן חיונית ביותר היא פעילות איסוף המידע של הארגונים, שמטרתה להביא את המידע בפני הציבור, בפני הרשויות ובפני בית-המשפט ובכך להבטיח את הפיקוח הציבורי על פעולות הרשות. לכן, חיוני הן לכלואים והן לציבור בישראל ולקהילה הבינלאומית, לאפשר לארגוני זכויות האדם להיכנס למחנה עופר ולמתקני הכליאה השונים.

25.4.2002

נציגי ארגוני זכויות אדם יבקרו לראשונה במחנה עופר

זאת בעקבות עתירת הארגונים לבג"ץ, לגבי התנאים הקשים בהם עצורים שם פלסטינים שנעצרו במהלך מבצע "חומת מגן". הארגונים דרשו לאפשר לעצורים תנאים הולמים, וכן לאפשר את ביקורם של נציגי ארגוני זכויות אדם במחנה

בג"ץ החליט כי נציגים של ארגוני זכויות האדם יבקרו בשבוע הבא במחנה עופר שליד ביתוניא, כדי לעמוד מקרוב על תנאי הכליאה בו. כך החליטו נשיא בית המשפט העליון, השופט אהרן ברק, והשופטים דורית ביניש ויצחק אנגלרד בתום הדיון בעתירה כנגד תנאי המעצר במתקן הכליאה במחנה עופר. את העתירה הגישו ב-18.4.02 ארגוני זכויות האדם המוקד להגנת הפרט, האגודה לזכויות האזרח, עדאלה, בצלם, קאנון, אל חאק וא-דמיר. הארגונים עתרו לבג"ץ נגד אלוף פיקוד המרכז, בדרישה לאפשר תנאי החזקה מינימליים, אנושיים, הולמים ומכובדים לעצורים הפלסטינים במחנה עופר. עוד ביקשו ארגוני זכויות האדם מבג"ץ להורות לצה"ל לאפשר כניסתם של נציגי ארגוני זכויות האדם למחנה עופר, כדי לעמוד על תנאי הכליאה בו. את העתירה הגישו עורכי הדין יוסי וולפסון וטארק איבראיהם מהמוקד להגנת הפרט וג'מיל דקואר מעדאלה.

בדיון אמר השופט יצחק אנגלרד, כי צה"ל היה צריך להיערך מראש ולהכין את מתקן הכליאה בעופר כך שיהיה ראוי להחזקת עצורים. השופט אנגלרד ציין, כי "אין שום סיבה שאנשים יצטופפו בתת-תנאים תקופה די ארוכה, לא יום או יומיים". עוד ציין השופט אנגלרד, כי על הצבא מוטלת האחריות להקים גוף ביקורת, שאליו יוכלו העצורים לפנות בתלונות. נציג פרקליטות המדינה הסכים לטענות עו"ד דן יקיר מהאגודה לזכויות האזרח, בדבר חומרת הצפיפות שהייתה במחנה עופר, אך ציין שלפנות בוקר הועברו העצורים מסככות לאוהלים ב-7 מתחמי כליאה חדשים שנפתחו, ושאמורים להקל על הצפיפות. כמו כן צויין, שכיום נמצאים בעופר 1,137 עצורים.

בדיון טען עו"ד יקיר, היועץ המשפטי של האגודה לזכויות האזרח, כי צה"ל מזלזל בזכויות האדם הבסיסיות של העצורים, וכי השינויים שנעשו לאחרונה מבחינת תנאי המעצר במחנה עופר מבורכים, אך אינם מספיקים. עו"ד יקיר ציין, בין השאר, כי העצורים ישנים על דרגשי עץ שאורכם 170 ס"מ ורוחבם 60 ס"מ בלבד, אוכלים שניצל קפוא לחלוטין ומתקלחים במים קרים, שכן במקלחות היו מים חמים רק במשך יומיים מאז פתיחת מתקן הכליאה.

השופטים קיבלו את דרישת ארגוני זכויות האדם לבקר במחנה עופר כדי לעמוד על התנאים במקום, ונציג פרקליטות המדינה הסכים לכך. כך יתאפשר, לראשונה מאז תחילת האינתיפאדה הנוכחית, ביקור של ארגוני זכויות אדם במחנה עופר ליד ביתוניא, בו מוחזקים מרבית העצורים הפלסטיניים

תושבי השטחים. הביקור ייערך ביום שלישי הקרוב, ובו ישתתפו חמישה נציגים של הארגונים העותרים. לאחר הביקור יגישו העותרים הודעה לבג"ץ ובה ידווחו על הממצאים במתקן הכליאה.

5.5.2002

לאפשר לנציגי ארגוני זכויות אדם לפגוש עצורים בעת ביקורם במחנה עופר

ארגוני זכויות האדם שנציגיהם אמורים לבקר במחנה עופר פנו לבג"ץ בעקבות התנגדות צה"ל לאפשר להם להיפגש עם עצורים במחנה במהלך הביקור

ב- 5.5.02 הוגשה לבג"ץ בקשה דחופה להורות לצה"ל לאפשר לנציגי ארגוני זכויות האדם להיפגש במהלך ביקורם במחנה הכליאה עופר עם נציגי העצורים ולשוחח עימם. בבקשה מציין עו"ד יקיר מהאגודה לזכויות האזרח, כי לנוכח התנגדות צה"ל לכך שנציגי הארגונים העותרים ייפגשו עם עצורים במהלך הביקור שהיה מתוכנן ל-30.4.02, לא ראו הארגונים טעם בקיום הביקור.

כזכור, בג"ץ החליט כי נציגים של ארגוני זכויות האדם יבקרו במחנה עופר שליד ביתוניא, כדי לעמוד מקרוב על תנאי הכליאה בו. כך הוחלט בתום הדיון בעתירה כנגד תנאי המעצר במתקן הכליאה במחנה עופר. עוד הוחלט, כי הארגונים ידווחו לבג"ץ על תנאי הכליאה במקום. את העתירה הגישו ב-18.4.02 ארגוני זכויות האדם: המוקד להגנת הפרט, האגודה לזכויות האזרח, עדאלה, בצלם, קאנון, אל חאק וא-דמיר.

עו"ד יקיר מציין בבקשה, כי מטרת הביקור היא לאפשר לעותרים לעמוד מקרוב על תנאי המעצר במחנה עופר כעת, לעומת התנאים ששררו במקום בעת הגשת העתירה. עו"ד יקיר מפרט, כי על חלק מן התנאים ניתן לעמוד באמצעות מראה עיניים, כמו, למשל, מידותיו של דרגש העץ, עוביו של המזרון, הצפיפות וכד'. אך לעומת זאת, על מרבית התנאים ניתן לעמוד אך ורק על סמך מידע, שיימסר לנציגים של ארגוני זכויות האדם בעל-פה: איכות המזון וטיבו, זמינות ואיכותו של הטיפול הרפואי, אספקת מים חמים, שמיכות, בגדים להחלפה ומוצרי הגיינה ועוד. צה"ל מוכן שהמידע בעניינים מרכזיים אלה יימסר לנציגי הארגונים במהלך הביקור אך ורק מפי מפקד מתקן הכליאה, ודורש כי תימנע מנציגי הארגונים האפשרות לשמוע מפי נציגי העצורים עצמם על תנאי הכליאה במקום.

עו"ד יקיר מוסיף ומפרט בבקשה, כי ארגוני זכויות האדם הגישו את העתירה כדי להגן על זכויות העצורים ולהבטיח להם תנאי מעצר ראויים. עו"ד יקיר מדגיש, כי נקודת ראותם של העצורים והאופן בו הם חווים את תנאי מעצרם שונים מאופן ראיית הדברים על ידי רשויות מתקן הכליאה, ואף יכול שהמידע שבידם יהיה שונה. לשם גיבוש תמונה שלמה ככל האפשר של תנאי המעצר במקום חיוני, כי נציגי העותרים יוכלו לקבל את המידע הן מרשויות המתקן והן מנציגי העצורים.

עוד מציין בבקשה, כי מצד אחד הארגונים העותרים אינם מבקשים להיפגש עם עצורים, שנאסר עליהם להיפגש עם עו"ד, וכי מצד שני אין כל מניעה בטחונית או אחרת לקיום השיחה בין נציגי הארגונים לבין נציגי העצורים.

ארגוני זכויות האדם מדגישים, כי פגישה עם העצורים במהלך הביקור אף תיעל את הטיפול בנושאים שהועלו בעתירה, שכן היא תאפשר לנציגי הארגונים להביא באופן מיידי בפני מפקד מתקן הכליאה את הבעיות, שיועלו על ידי נציגי העצורים במהלך הביקור. לפיכך מבקשים ארגוני זכויות האדם מבג"ץ להורות לצה"ל לאפשר לנציגי העותרים להיפגש במהלך הביקור עם נציגי העצורים.

18.12.2002

צרכי הביטחון לא הצדיקו פגיעה בתנאי מעצר והפרת סטנדרטים מינימליים

כך קבע הנשיא ברק בפסק הדין בעתירת ארגוני זכויות אדם בעניין תנאי המעצר במחנה עופר. בעקבות שיפור התנאים במחנה נדחתה העתירה, אך פסק הדין כלל ביקורת על תנאי המעצר הראשוניים וכן המלצות לשיפור התנאים במספר תחומים, כמו גם להקמת מנגנון לבירור תלונות של עצירים.

ב- 18.12.02 ניתן פסק הדין בעתירה שהגישו בחודש אפריל האחרון ארגוני זכויות האדם המוקד להגנת הפרט, עדאלה, האגודה לזכויות האזרח, בצלם, קאנון, א-דמיר ואל חאק. העתירה הוגשה בדרישה לאפשר תנאי מעצר אנושיים במתקנים זמניים בהם נאספו עצורים בתקופת מבצע "חומת מגן" ובמתקן הכליאה שבמחנה עופר, ליד ביתוניא. הארגונים עתרו לבג"ץ נגד אלוף פיקוד המרכז, במהלך מבצע "חומת מגן" בדרישה לאפשר תנאי החזקה מינימליים, אנושיים, הולמים ומכובדים לעצורים. את העתירה הגישו עורכי הדין יוסי וולפסון וטארק איברהים מהמוקד להגנת הפרט וג'מיל דקואר מעדאלה.

בפסק הדין כותב נשיא בית המשפט העליון, השופט אהרן ברק: "גם במצב דברים זה יש לעשות הכל לשמירתן של דרישות מינימליות באשר לתנאי המעצר. דבר זה לא נעשה בעת המעצר במתקנים הזמניים, תוך שהופרו הוראות צו הכליאה, כללי המשפט הבינלאומי החלים באזור, ועקרונות היסוד של המשפט המנהלי הישראלי. די אם אזכיר מספר הפרות בוטות: ידיהם של עצורים שונים נקשרו בחוזקה באזיקים, דבר שגרם להכחלת הידיים ולכאבים עזים; היו עצורים אשר הוחזקו שעות רבות – ולעיתים ארבעים ושמונה שעות – תחת כיפת השמיים ללא כל מגן מפני פגעי מזג האוויר וללא מתן גישה מספקת לשירותים; חפצי העצורים נלקחו מהם ללא כל רישום. תנאי מעצר אלה אין להצדיק, והפרות אחרות של הסטנדרטים המינימאליים אין להסביר, בצורך להיערך לקליטתם של עצורים רבים בתקופה קצרה".

הנשיא ברק עוד מציין, כי מבצע "חומת מגן" היה ידוע ומתוכנן מראש ולכן גם "הצורך בקיומם של תנאי מעצר מינימליים היה איפוא תוצאה טבעית ממטרות המבצע עצמו. שום הפתעה לא נפלה בתחום זה". לפיכך, "ניתן היה להכין מראש מתחמים ראויים מעצר בתנאים הולמים... אכן, צרכי הביטחון – בהם יש להתחשב תמיד – לא הצדיקו את הפגיעה בתנאי המעצר שהתרחשה בעת המעצר והחקירה במתקנים הזמניים". גם לגבי התנאים במחנה עופר עצמו בתקופה הראשונה של פעילותו, כותב הנשיא ברק: "הצפיפות הייתה בלתי נסבלת. מספר ניכר של עצורים שהה ללא מחסה, חשוף לפגיע מזג האוויר. לא כל האסירים קיבלו כמות מספקת של שמיכות. כל אלה נפלו מאמות המידה המינימליות של תנאי מעצר. לא היה להם כל צידוק בטחוני".

לנוכח השיפור שחל בתנאי הכליאה במחנה עופר לאחר הגשת העתירה, דחה בית המשפט את העתירה. בנוגע לתנאים הנוכחיים במחנה, מצביע הנשיא ברק על שני עניינים בהם נדרש שיפור: הצבת שולחנות אוכל, והעמדת ספרים, עיתונים ומשחקים לרשות העצורים. ברק כותב כי ההסבר של המדינה לפיו "האסירים יפרקו את השולחנות ויעשו בהם שימוש הפוגע בביטחון – אינו משכנע... הצורך בשולחן אוכל למי שרגיל בכך, הוא חלק מכבודו כאדם. עצורים אינם חיות, ואין להכריחם לאכול על הריצפה". עוד מציין, כי אין לסמוך בעניין אספקת ספרים, עיתונים ומשחקים על הצלב האדום מאחר ש"החובה היא חובתו של המשיב, ואין בה כדי לפגוע בביטחון".

"גם החשודים בגרועים שבמעשי הטרור זכאים למעצר ברמה אנושית מינימלית, ותוך הבטחת צרכי אנוש בסיסיים", כותב ברק, "אנו עצמנו לא נהיה אנושיים אם לא נבטיח רמה אנושית לעצורים שבמשמורתנו".

בתגובה לפסק הדין, מציין עו"ד יוסי וולפסון מהמוקד להגנת הפרט, כי יש חשיבות רבה בקביעתו של בית המשפט שתנאי החזקה של עצורים פלסטיניים בתקופת מבצע "חומת מגן" היו תוך כדי הפרה בוטה של כל הכללים המשפטיים הרלוונטיים. קביעה זו, מדגיש עו"ד וולפסון, מחייבת את המדינה למצוא את האחראים להפרות ולמצות איתם את הדין. עו"ד וולפסון מוסיף, כי גם היום תנאי המעצר במחנה עופר בלתי נסבלים. יש לקוות, שבעקבות הערות בג"ץ יעשה צה"ל לשיפור מהיר של התנאים.

ארגוני זכויות האדם טענו בעתירה, שהתנאים בהם מוחזקים הכלואים במחנה עופר אינם מגיעים אפילו לאותה רמה מינימלית, שמתחיה נשלל מהעצור צלם האדם. הארגונים הוסיפו, כי במצב זה לא רק מעצור נשלל צלם האדם, אלא אף הכולא מאבד אותו. הקריטריונים המינימליים הללו, כפי שאמר השופט המנוח חיים כהן: "חייבים להיקבע לפי צרכיו המינימליים של אדם מן הישוב", והתנאים הניתנים במחנה עופר, אינם עולים בקנה אחד עם הצרכים המינימליים שהם מנת חלקו של אדם בן תרבות.

18.3.2003

לספק לעצורים במחנה עופר ספרים, עתונים ומשחקים, בהתאם לפסיקת בג"ץ

נשיא בית המשפט העליון הורה לצה"ל להגיב על בקשה של ארגוני זכויות אדם לפי פקודת בזיון בית המשפט, לאחר שהתברר, כי צה"ל אינו ממלא אחר פסיקת בג"ץ מחודש דצמבר בעניין תנאי הכליאה במחנה עופר

נשיא בית המשפט העליון, אהרן ברק, הורה לצה"ל להגיב בתוך עשרה ימים על בקשה של ארגוני זכויות אדם לאכוף על הצבא לספק לעצורים הפלסטינים, הכלואים במחנה עופר, עתונים, ספרים ומשחקים. הבקשה לבזיון בית משפט הוגשה על ידי עו"ד יוסי וולפסון מהמוקד להגנת הפרט ועו"ד דן יקיר מהאגודה לזכויות האזרח, בשמם של ארגוני זכויות האדם: המוקד להגנת הפרט, האגודה לזכויות האזרח, עדאלה, בצלם, קאנון, א-דמיר ואל חאק. הבקשה הוגשה לאחר שהתברר, כי צה"ל אינו ממלא אחר פסיקת בג"ץ. בעקבות כך התבקש בג"ץ לנקוט באמצעים הדרושים, לרבות קנס או מאסר, על מנת לאלץ את מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית למלא את הוראות פסק הדין, אשר ניתן בחודש דצמבר.

בחודש דצמבר האחרון פסק בג"ץ בעתירתם של ארגוני זכויות האדם, כי על צה"ל לספק עתונים, ספרים ומשחקים לעצורים הכלואים במחנה עופר שבאזור רמאללה. בית המשפט העליון קבע במפורש, כי לא די בכך שצה"ל יאפשר לארגונים הומניטריים לספק תנאים אלה, אלא שהצבא חייב לספקם בעצמו ובאופן מידי. על אף פסיקתו הברורה של בית המשפט, ולמרות שחלפו כבר שלושה חודשים מיום הפסיקה, התעלם צה"ל מן ההחלטה ונמנע מיישומה. השיפור הקל בתנאים המדוברים, שחל עד כה, נעשה אך ורק תוך הסתמכות על רצונם הטוב של גורמים הומניטריים, ובהם הצלב האדום, עיריית אל-בירה ואנשים פרטיים, או במימון ישיר של הכלואים עצמם. שום שיפור לא נעשה עד כה במימון צה"ל או באמצעותו. בפועל אין הכלואים מקבלים ספרים, עתונים ומשחקים בכמות הנדרשת. על אף פניות חוזרות ונשנות של המוקד להגנת הפרט לצה"ל ולפרקליטות המדינה, נמנע הצבא מלמלא אחר פסיקתו של בית המשפט העליון.

על אף החלטתו המפורשת של בית המשפט, סירבו שלטונות הכלא לספק עתונים בכמות המספיקה לכלל העצירים ואת כל מגוון העתונים שהתבקש. זאת גם לאחר שהכלואים הציעו לממן חלק מן העתונים מכיסם. עד להתנגשות אלימה, שהייתה בין העצירים לבין סגל הכלא בראשית חודש ינואר, לא סופקו לעצירים עתונים כלל, וכיום הם מסופקים באורח חלקי ובלתי סדיר. כך, למשל, מצא עו"ד וולפסון, שביקר בכלא, חבילות של העתון "אלקודס", שהיו מוטלות בשער המחנה, מצדו הפנימי, בתוך שלולית של מים ובוץ. קרעי עתונים, שנמצאו במקום, צורפו לבקשה שהוגשה לבג"ץ. במקרים אחרים הגיעו העתונים באיחור של מספר ימים או שלא הגיעו כלל.

גם בעניין הספרים לא פעל צה"ל בהתאם להחלטת בג"ץ, לא דאג לרכישת ספרים ורק איפשר קבלה של תרומת ספרים מארגון הצלב האדום, בעיקר לאחר ההתנגשות האלימה בחודש ינואר. יש לציין, כי כמות הספרים שנתרמו והמגוון שלהם רחוקים מלספק את האוכלוסיה המגוונת של העצירים. באשר למשחקים – בבקשה לבית המשפט נאמר, כי קיים בתחום זה מחסור כמעט מוחלט: שולחנות הפינג-פונג, שנתרמו על ידי הצלב האדום, נהרסו בשל פגעי מזג האוויר ובהעדר מחסה ממנו. משחקי לוח ושולחן וכדורי משחק, שגם הם הועברו על ידי הצלב האדום, נהרסו או אבדו זה מכבר. על אף

פסיקת בג"ץ, צה"ל נמנע מרכישת משחקים לשימוש העצורים, ואף סירב לבקשת הכלואים לרכוש משחקים על חשבונם.

כאמור, בעקבות הבקשה הורה נשיא בית המשפט העליון, כי על צה"ל לספק הסברים בתוך עשרה ימים.

בג"ץ 3278/02 המוקד להגנת הפרט נגד מפקד כוחות צה"ל באזור הגדה המערבית